

Code No. 5111

Roll No.

SET : D

**D. El. Ed. 1st Year Exam., October - 2020
(Admn. Year 2018 & 2019)**

Proficiency in Sanskrit Language

संस्कृत भाषा में प्रवीणता

(Course Code : DE-111)

(Only for Fresh/Re-appear Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

समय : 2 घण्टे]

[अधिकतम अंक : 35

सामान्य निर्देश :

- (i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 8 तथा प्रश्न 6 हैं।
- (ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये कोड नम्बर तथा सेट को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।

5111/(Set : D)

P. T. O.

- (iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।
- (v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- (vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।
- (vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

निर्देशाः -

- (क) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
- (ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यः च भवेत्।
- (ग) प्रश्नसंख्या अवश्यमेव लेखनीया।

भाग - क

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु द्वयोः प्रश्नयोः व्याख्या कार्या - $2 \times 3 = 6$

- (क) पठनकौशलस्याभिप्रायं तस्य विभिन्नानां प्रकाराणां च वर्णनं कुरुत।

(ख) विभिन्नाषु दृष्टिषु संस्कृतभाषायाः महत्त्वं प्रतिपादयत ।

(ग) भाषायाः विविधरूपाणां तस्याः शिक्षणोद्देश्यानां च वर्णनं कुरुत ।

2. एकः प्रश्नः समाधेयः –

1 × 3 = 3

(क) 'हलोऽनन्तरा संयोगः' इत्यस्य सूत्रस्य व्याख्या सोदाहरणं कार्या ।

(ख) संधिप्रकरणस्य व्याख्या संक्षिप्तरूपेण कार्या ।

3. एकः प्रश्नः समाधेयः –

1 × 3 = 3

(क) ऋग्वेदसंहितायाः संक्षिप्तरूपेण वर्णनं कुरुत ।

(ख) 'दण्डिनः पदलालित्यं' इति श्रुतिः समाधेयाः ।

4. एकः प्रश्नः समाधेयः –

1 × 3 = 3

(क) वर्तमानकाले व्याकरणशिक्षणस्य व्यवस्थायाः तस्याः विभिन्नानां
रूपाणां च व्याख्या कार्या ।

(ख) सूक्ष्मशिक्षणस्य परिचयं महत्त्वञ्च लिखत ।

5. एकः प्रश्नः समाधेयः –

1 × 5 = 5

(क) आरण्यसाहित्योपरि टिप्पणीमेकां लिखत ।

(ख) रामायणस्य महत्त्वं प्रतिपादयत ।

भाग - ख

6. वस्तुनिष्ठप्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि –

15 × 1 = 15

(क) भाषण-कौशल-विषये का विधिः समीचीनास्ति: –

(i) सस्वरवाचनम्

(ii) प्रश्नोत्तरम्

(iii) वार्तालापः संवादश्च

(iv) सर्वाः

(ख) 'न सोऽस्ति प्रत्ययो लोके यः शब्दानुक्रमादृते ।

अनुविद्धमिव ज्ञानं सर्वं शब्देन भाषते ।।

सूक्तिरियं कुतः संगृहीता ?

(i) यजुर्वेदात्

(ii) साहित्यदर्पणात्

(iii) काव्यप्रकाशात्

(iv) वाक्यपदीयात्

(ग) संस्कृतभाषायाः 'भ्रातृ' इति प्रातिपदिकं फारसीभाषायाम् अस्ति –

(i) बिरोदर

(ii) ब्रदर

(iii) बिरादर

(iv) बरोदर

(घ) वाक्य-विन्यासाय का विधिः समुचिता अस्ति ?

(i) अनुलिपिः

(ii) सुलेखः

(iii) श्रुतलेखः

(iv) सर्वाः

(ङ) 'षकारस्य' उच्चारणस्थानमस्ति –

(i) मूर्धा

(ii) तालुः

(iii) कण्ठः

(iv) दन्तः

(च) 'क् + आ + र् + त् + स् + न् + य् + अ + म्' इति
पदच्छेदस्य रूपं स्यात् -

(i) कार्तस्न्यम्

(ii) कात्स्न्यम्

(iii) कारत्स्न्यम्

(iv) किमपि न

(छ) 'सवर्णसंज्ञा' विधायकं सूत्रमस्ति -

(i) तुल्यास्यप्रयत्नं सवर्णम्

(ii) हलन्त्यम्

(iii) सुप्तिञन्तं पदम्

(iv) परः संनिकर्षसंहिता

(ज) 'पितृ + अंश' इत्यस्य किं सन्धिपदम् -

(i) पितृंश

(ii) पित्रांश

(iii) पित्रंश

(iv) पितरंश

(झ) 'अस्' धातोः लृट्लकारस्य मध्यमपुरुषे बहुवचने रूपं स्यात् -

(i) भविष्यथ	(ii) भविष्यसि
(iii) भविष्यथः	(iv) असिष्यथः

(ञ) 'लता' इत्यस्य प्रातिपदिकस्य चतुर्थीविभक्तौ एकवचने रूपं स्यात् -

(i) लताभ्यः	(ii) लताय
(iii) लतायै	(iv) लतया

(ट) 'दूतवाक्यम्' नाटकमस्ति: -

(i) जयदेवस्य	(ii) भवभूतेः
(iii) भासस्य	(iv) कालिदासस्य

(ठ) वेदाङ्गसाहित्ये नास्ति: -

(i) यजुर्वेदः	(ii) शिक्षा
(iii) ज्योतिष	(iv) व्याकरणम्

(ड) पद्य-शिक्षणे सम्मिलितः अस्ति -

(i) प्रस्तावना	(ii) प्रस्तुतीकरणम्
(iii) उद्देश्य-कथनम्	(iv) सर्वे

(ढ) 'नाट्यं भिन्नरुचेर्जनस्य बहुधारयेकम् समाराधनम् ।

कस्य नाटकस्य भूमिकायां लिखितमस्ति : ?

(i) अभिज्ञानशाकुन्तलस्य

(ii) मालविकाग्निमित्रस्य

(iii) मालतीमाधवस्य

(iv) उत्तररामचरितस्य

(ण) 'कथा-शिक्षणे' सम्मिलितः अस्ति: -

(i) पूर्वज्ञानम् (ii) शुद्धोच्चारणम्

(iii) मूल्यांकनम् (iv) सर्वे
